

Vinnumhópur um leikskólamál

og

Málþing um leikskólamál, Hótel Selfossi 30. mars 2022

Aðdragandi að myndun vinnuhóps, tillögur vinnuhóps og undirbúningur málþings:

Á 31. fundi fræðslunefndar var samþykkt að mynda starfshóp um leikskólamál í Sveitarfélaginu Árborg. Minnisblaðið sem var lagt til grundvallar var eftirfarandi:

“Tillaga að stofnun vinnuhóps um leikskólamál í Svf. Árborg Mikil þróun og breyting hefur orðið á undanförunum árum í starfi og umgjörð leikskólastigsins. Nauðsynlegt er að þau sem málefni leikskólans varðar eigi samtal um öll þau mál þannig að nauðsynlegur sameiginlegur skilningur verði til á málefnum þessa skólastigs. Lagt er til að settur verði á laggirnar vinnuhópur um þróun leikskólamála í Svf. Árborg. Markmið með starfi vinnuhópsins er að koma á markvissu samtali innan skólasamfélagsins um málefni leikskólans, þróun skólastarfsins og mögulegar tillögur að umbótum á starfseminni ef þurfa þykir. Unnið verður erindisbréf fyrir hópinn þar sem verkefni hans verða skilgreind nánar. Lagt er til að vinnuhópin skipi 2 fulltrúar leikskólastjóra, tveir fulltrúar leikskólakennara, 2 fulltrúar foreldra og tveir kjörnir fulltrúar. Sviðsstjóri fjölskyldusviðs og leikskólaráðgjafi skólaþjónustu starfa með hópnum. Hópurinn kalli eftir samstarfi og samtali við aðra eftir því sem þurfa þykir. Vinnuhópurinn skili af sér skýrslu með niðurstöðum hópsins til fræðslunefndar fyrir 1. október nk.”

Í hópinn voru skipaðir eftirfarandi fulltrúar:

Gunnar E. Sigurbjörnsson, formaður hópsins og fulltrúi fræðslunefndar

Brynhildur Jónsdóttir, fulltrúi fræðslunefndar

Kristrún Hafliðadóttir, fulltrúi leikskólastjóra

Jóhanna Þórhallsdóttir, fulltrúi leikskólastjóra

Oddný Guðríður Pálmadóttir, fulltrúi leikskólakennara

Árný Ilse Árnadóttir, fulltrúi leikskólakennara

Margrét Elísa Gunnarsdóttir, fulltrúi foreldra

Charlotte Sigrid Á Kósini, fulltrúi foreldra

Guðný Ingibjörg Rúnarsdóttir, fulltrúi fjölskyldusviðs og starfsmaður vinnuhóps

Þorsteinn Hjartarson, fulltrúi fjölskyldusviðs og starfsmaður vinnuhóps

Á tímabilinu áttu sér breytingar á vinnuhópnum en hún Harpa Kristín Hlöðversdóttir kom inn í stað Oddnýjar sem fulltrúi leikskólakennara og Laufey Ósk Magnúsdóttir kom sem fulltrúi foreldra í stað Charlotte.

Fyrsti fundur vinnuhópsins var 31. maí 2021 þar sem erindisbréf hópsins var lagt fram til samþykktar.

Vinnuhópurinn setti sér nokkur markmið til að byrja með sem sneri að endurskoðun reglna um leikskólamál, lokanir leikskóla í sumarfríum og vinnumhverfi starfsfólks. Auk þess var fljótt stefnt að því að halda stórt málþing um stöðu leikskólans hér í Árborg þar sem saman kæmu allir hagsmunaaðilar sem tengjast málaflokknum utan barnanna sjálfra. Vinnuhópurinn fundaði alls 24 sinnum á 11 mánuðum, auk þess voru nokkrir stuttir fundir eftir þörf.

Á tímabilinu lagði hópurinn fram þrjú minnisblöð til bæjarstjórnar sem voru eftirfarandi:

1. **Tillaga vinnuhóps um leikskólamál varðandi sumarlokanir fyrir sumarið 2022.**
Hópurinn leggur til að sumarlokanir leikskólanna í Árborg verði 20 virka vinnudaga frá og með miðvikudeginum 6. júlí til og með miðvikudeginum 3. ágúst sumarið 2022.

Foreldrar hafi svigrúm til að hafa börn sín í lengra sumarfrí, að hámarki í sex vikur samfellt, og fá leikskólagjöld niðurfelld ef þau eru í beinu framhaldi af sumarlokun leikskólans, annað hvort á undan eða eftir.

2. **Tillaga vinnuhóps um fjölgun starfsmannafunda í leikskólum Árborgar**
Hópurinn leggur til að starfsmannafundir í leikskólum Árborgar verði tvisvar sinnum hvorri önn. Annað skiptið frá kl. 8-10 og hitt skiptið kl. 14-16 og leikskólarnir því lokaðir á þeim tíma. Um er að ræða fjölgun um einn tveggja stunda fund á hvorri önn.

Ekki gefst tími til að ræða fagleg málefni í erli dagsins heildstætt með öllum starfsmönnum í leikskólunum, því vinnutími starfsmanna er samofinn dvalartíma barnanna. Tækifærin sem starfsfólk leikskólanna hefur til að vinna sameiginlega að faglegum málefnum í anda lærdómssamfélagsins eru of fá í dag.

3. **Tillaga vinnuhóps um breytingar á reglum um leikskóla í Árborg**
Vinnuhópurinn lagði til breytingar á reglum í kaflanum um skilyrði fyrir leikskóladvöl þar sem hægt er að sækja um dvöl í leikskólum fyrir öll börn háð búsetu en krafa er gerð um að búið sé að færa lögheimilið í Árborg fyrir 1. ágúst ár hvert. Þetta einfaldar yfirsýn stjórnenda leikskóla og umsóknarferlið er skýrara fyrir foreldra og forráðamenn.

Umfangsmesta verkefni vinnuhópsins var að standa fyrir málþingi um leikskólamál. Upphaflega var stefnt að því að halda það 7. september 2021. Því var frestað til 1. nóvember vegna bylgju Covid-19. Aftur þurfti að fresta vegna Covid bylgju til 30. mars 2022.

Málþing um leikskólamál 30. mars 2022:

Upphafleg drög að dagskrá voru eftirfarandi:

- Kl. 8:30 Húsið opnar
- Kl. 9:00 Gísli H. Halldórsson bæjarstjóri setur þingið
- Kl. 9:15 Haraldur Freyr Gíslason formaður FL flytur erindi
- Kl. 9:30 Fulltrúi atvinnulífsins frá Atorku flytur erindi
- Kl. 9:45 Fulltrúi foreldra flytur erindi
- Kl. 10:00 Kaffihlé
- Kl. 10:15 Umræðuhópar
- Kl. 11:00 Sigríður Einarsdóttir hjúkrunarfræðingur á HSu flytur erindi
- Kl. 11:30 Helga Björk Ólafsdóttir leikskólastýra hjá Hjallastefnunni flytur erindi
- Kl. 12:00 – 13:00 Hádegisverður
- Kl. 13:00 Svava Björg Mörk, lektor við HA, flytur erindi
- Kl. 13:30 Kristín Karlsdóttir, dósent við HÍ og Sara Margrét Ólafsdóttir, dósent við HÍ flytja erindi
- Kl. 14:00 Umræðuhópar
- Kl. 14:30 Kaffihlé
- Kl. 14:45 Umræðuhópar
- Kl. 15:30 Niðurstöður umræðuhópa kynntar
- Kl. 15:45 Þingslit

Nokkrar breytingar voru gerðar á dagskránni vegna forfalla fyrirlesara en lokadagskráin var eftirfarandi:

- Kl. 8:30 Húsið opnar
- Kl. 9:00 Gísli H. Halldórsson bæjarstjóri setur þingið
- Kl. 9:15 Haraldur Freyr Gíslason formaður FL flytur erindi
- Kl. 9:30 Vinnuhópur um leikskólamál - Gunnar E. Sigurbjörnsson
- Kl. 9:45 Hugvekja foreldra - Ingimar Helgi Finnsson
- Kl. 10:00 Kaffihlé
- Kl. 10:15 Umræðuhópar
- Kl. 11:00 *Farsæld í þágu barna* - farsældarteymi Árborgar kynnir
- Kl. 11:30 *Skipulag vinnutíma starfsfólks* - Helga Björk Ólafsdóttir leikskólastýra hjá Hjallastefnunni
- Kl. 12:00 – 13:00 Hádegisverður
- Kl. 13:00 *Menntun leikskólakennara - samfélagslegur ávinningur?* - Svava Björg Mörk, lektor við HA.
- Kl. 13:30 *Leikur í leikskólastarfi* - Kristín Karlsdóttir dósent við HÍ

- Kl. 14:00 Umræðuhópar
- Kl. 14:30 Kaffihlé
- Kl. 14:45 Umræðuhópar
- Kl. 15:30 Niðurstöður umræðuhópa kynntar
- Kl. 15:45 Þingslit

Góð mæting var á málþingið og á þriðja hundrað manns mættu og tóku þátt í umræðunum sem gengu mjög vel. Þátttakendum var fyrirfram skipt niður í 20 hópa og því voru starfsmenn úr mörgum leikskólum saman við borð og umræður því enn fjölbreyttari. Það var mikill kraftur í hópnum sem skilaði sér í góðu flæði. Einnig voru fulltrúar foreldrar sem tóku þátt í umræðunum sem og fulltrúar stjórn málafla í Sveitarfélaginu.

Málþingið var einnig sent út í beinu streymi sem gerði fólki kleift að fylgjast með erindunum að heiman og taka þátt með því að koma með spurningar.

Niðurstöður umræðu hópa

Umræðuhópar lota eitt:

Hvað er leikskóli?

Menntastofnun, sem er vinnustaður nemenda og kennara. Hann er fyrsta skólastigið en jafnframt hefur hann líka hlutverk sem þjónusta. Viðhorf í samfélaginu er oft á þá leið að hann sé frekar þjónustustofnun en menntastofnun. Leikskólinn er fyrir börn og hann styður foreldra við uppeldi barna og er í einhverjum tilfellum griðastaður barna þar sem þau finna fyrir öryggi. Kennsla í leikskólum fer fram í gegnum leik þar sem tilfinningar og líðan barna er viðurkennd og þeim kennt að skilja þær og koma orðum að þeim. Hverju barni er tekið á morgnanna eins og þau eru, hvernig sem þau eru fyrirkölluð og mið tekið af líðan þeirra. Álit margra sem starfa í leikskólum er að um sé að ræða besta starf í heimi.

Tillögur:

- Skólaskylda frá 4 ára

Hvert er hlutverk leikskólans?

Leikskólinn er fyrst og fremst menntastofnun sem gegnir líka mikilvægu þjónustuhlutverki fyrir gang samfélagsins. Leikskólinn styður við foreldra í uppeldi barna sinna m.a. með leiðsögn og ráðgjöf. Samstarf heimilis og leikskóla er mjög mikilvægt. Í uppeldi barna er það alltaf heimili barnsins sem leggur grunninn og leikskólinn styður við það með námi sem fer fram í gegnum leik. Námið snýst um að efla færni barnsins til þátttöku í samfélaginu og skóla. Starfsfólk leikskóla skapar umhverfi sem stuðlar að því að börn upplifi öryggi, hlýju og vellíðan með því að bera virðingu fyrir leik, þörfum og tilfinningum barna. Einnig er hugað að heilsufari og velferð barna í leikskólunum. Í menntun leikskólakennara er farið yfir almennan andlegan og líkamlegan þroska á hverju aldursskeiði sem gefur þeim forsendur til að gefa góð ráð og stuðning og stuðla

að faglegum inngripum og leiðsögn ef á þarf að halda og grípa þannig til snemmtækrar íhlutunar í góðu samstarfi við forsjáraðila. Leikurinn er aðalkennsluaðferð leikskólans og í gegnum hann er sjálfstæði barna eftir, sjóndeildarhringur þeirra víkkaður, áhugi á ólíkum viðfangsefnum kveiktur og félagsfærni eflað.

Er leikskólinn menntastofnun, þjónustustofnun eða bæði?

Leikskólinn er fyrsta skólastigið og þjónustustofnun fyrir börn í samstarfi við foreldra. Ef ekki væri leikskóli væri erfitt að halda atvinnulífinu gangandi. Mikilvægt er að samfélagið beri virðingu fyrir starfi leikskólans m.a. með því að gefa foreldrum sveigjanleika þegar á þarf að halda. Leikskólinn er 100% menntastofnun sem einnig sinnir þjónustuhlutverki og varast verður að líta á hann sem geymslustað fyrir börnin. Stytting vinnuvikunnar virðist ekki hafa skilað sér í styttri vinnudegi barna á leikskólaaldri en þau þurfa jafn mikið á styttri vinnudegi að halda og fullorðið fólk.

Tillaga:

- Gjaldfrjáls leikskóli í 4-6 tíma og þá faglegt starf. Leikskólinn yrði áfram með sama opnunartíma og sama kostnað en klukkutíminn sem þarf að borga fyrir er dýrari.

Hvernig uppfyllir leikskólinn hlutverk sitt sem menntastofnun?

Allir leikskólar vinna eftir Aðalnámskrá leikskóla og eiga allir að gera sína skólanámskrá. Þegar unnið er eftir námskránum uppfyllir leikskólinn sitt hlutverk. Leikskólar kenna eftir mismunandi áherslum sem koma fram í skólanámskrá og mikilvægt er að koma þeim áherslum skýrt á framfæri við foreldra t.d. leikurinn, grænfáni, útikennsla, heilsueflandi, heilsuskóli. Fjölbreyttur og menntaður mannauður í leikskólunum er kostur. Fjölbreytt háskólamenntun getur verið kostur undir handleiðslu leikskólakennara. Kennarar ættu að hvetja börn til að hafa áhrif á nám sitt og veita þeim tækifæri til þess með því að elta áhuga þeirra. Leikskólarnir gera dagskipulag sem unnið er eftir, nýta ýmis skráningar og matstæki til að meta starf leikskólans.

Leikskólakennarar og annað starfsfólk leikskólanna skiptir máli, þekking þeirra, reynsla og hæfni sérstaklega með tilliti til þess að stöðug kennsla er í gangi allan daginn sem barnið er í leikskóla. Á málþinginu kom fram mikilvægi þess að fjölga leikskólakennurum hlutfallslega og uppfylla lög um leikskóla. Rætt um að bil milli launa deildarstjóra og leikskólakennara sé of lítið. Tími til að leiðbeina ófaglærðum ekki nægilegur. Kemur fram að oft sé um undirmönnun að ræða og að þegar skólinn er vel mannaður þá sé hægt að keyra flott skipulagt starf. Einnig rætt um að undirbúningstímar þurfi að ganga upp.

Hvernig uppfyllir leikskólinn hlutverk sitt sem þjónustustofnun?

Leikskólinn er opinn 5 daga vikunnar frá kl. 7:45 – 16:30. Boðið er upp á sveigjanlegan vistunartíma í leikskólum Árborgar. Foreldrar treysta á leikskólann, hann er til staðar fyrir börnin. Leikskólinn er ekki þjónustustofnun samkvæmt lögum, hann er þjónusta fyrir börnin en ekki foreldra en samstarf við foreldra skiptir miklu máli fyrir barnið. Leikskólinn styður við börn og fjölskyldur þeirra þar sem þörfum hvers og eins er mætt. Opnunartíminn fyrir kl. 8 og eftir kl. 16 er þjónustutími en samt sem áður er enginn skilgreindur tími sem þjónusta. Starfsfólk sér fyrir sér aukið álag í leikskólunum með breyttu sumarfríi. Rætt var um yngri börn í leikskólanum

og styttri dagsvefn þeirra. Mikilvægt er að starfsfólk leikskólanna sé fordómalaust. Vangaveltur um hvort heilbrigðisþjónusta og félagsþjónusta séu komin of mikið inn í leikskólana.

Hvernig vilt þú að leikskólinn sé?

Samræmi sé milli leik- og grunnskóla varðandi frí t.d. í kringum jól og áramót, í dymbilviku og haust og vetrarfrí. Að leikskólinn veiti öryggi og vellíðan og að börnum sé sýnd umhyggja þar sem starfið sé alltaf miðað að börnum. Metnaður sé lagður í leikskólastarfið með fjölbreytileika að leiðarljósi. Leikskólinn mætti vera fjölskylduvænna starfsumhverfi. Hafa ber í huga að þó þjónusta við foreldra sé ekki skert að þá sé jafnvel verið að skerða þjónustuna við börnin. Leikskólinn er menntastofnun en ekki þjónustustofnun og mikilvægt að hann geti sinnt sínu hlutverki. Starfsmannahald þarf að vera öruggt og stöðugt og leikskólinn þarf að vera vel mannaður. Fjölga þarf leikskólakennurum, stytta viðverutíma barnanna og jafnvel að hafa ekki fleiri en 15 börn á deild. Fjallað er um að leikskólarnir vinni með þátttökuaðlögun með tilliti til þess að foreldrar og starfsfólk kynnist betur. Mikilvægt að leikskólinn sé sem bestur fyrir börnin og að tækifæri skapist til að sinna hverju barni vel. Foreldrasamstarf er mjög mikilvægt og að foreldrar beri traust til leikskólanna. Leikskólarnir mættu sýna og segja betur frá því starfi sem fer fram í leikskólunum.

Hvaða breytingar þurfa að eiga sér stað í leikskólastarfi?

Það þarf að viðurkenna hlutverk leikskólans sem menntastofnunar og leikskólinn þarf að öðlast virðingu frá samfélaginu. Það þarf að auka stöðugildi svo undirbúningstímar getir haldið sér og að lágmarki séu fjórir kennarar á eldri deildum. Uppfylla þarf fjölda leikskólakennara samkvæmt lögum um leikskóla, skapa rými fyrir annað fagfólk innan leikskólanna og stuðla að öflugri símenntun. Styttning vinnuvikunnar veldur miklu álagi og kemur sér ekki vel fyrir börnin og hún veldur minni stöðugleika. Það þarf að koma maður í manns stað, að þurfi að vera til starfsmenn í afleysingar. Á sama tíma er styttning góð fyrir starfsfólk og nýtist því vel. Þegar barngildi eru reiknuð þarf að hafa í huga að reikna eftir þeim rýmum sem börnin nota en ekki sameiginleg rými. Sveigjanleiki þarf að vera í dagskipulagi barnanna og lesa þarf í líðan þeirra. Mikilvægt er að vera meðvituð um frjálsa leikinn. Leikskólabörn þurfa, líkt og grunnskólabörn, vetrar- og haustfrí þar sem mikið áreiti er í leikskólanum, einnig er rætt um jóla- og páskafrí. Rætt um að vistunartími eigi að vera styttri þegar foreldrar eru í fæðingarorlofi og námi. Ætti að vera skólaskilda í leikskóla? Það þarf að stytta skóladag barnanna og þá er spurning hvernig ætti að gera það. Ættu yngri börnin að vera í styttri vistun og meira heima hjá foreldrum? Fækka þarf börnum á deildum, fjölga leikskólakennurum, skapa meiri stöðugleika og hægja á samfélaginu öllu. Leikskólastarfið þarf að vera sýnilegra sem hægt er að gera með fréttabréfum deilda leikskólanna og góðu upplýsingaflæði.

Tillaga:

- Hafa leikskólann gjaldfrjálsan í 6 tíma og dýrari gjöld fyrir lengri vistunartíma en það. Það hvetur foreldra til að stytta vistunartíma barna sinna. Jafnvel að hugsa að hafa gjaldfrjáls til kl. 13 og þá er það í samræmi við viðveru í grunnskóla á yngsta stigi.

Er húsnaði og aðbúnaður leikskólanna hér í Árborg nægilega gott?

Eins og staðan er í dag þá eru leikskólarnir Álfheimar og Árbær með bráðabirgðahúsnæði að hluta til og þar vantar framtíðarlausnir og aðstaðan jafnvel óviðunandi. Mjög erfitt að bera húsnæði leikskólanna saman þar sem það er mjög misjafnt. Tölvumál í leikskólunum eru í lagi. Útisvæði eru víða í ólagi. Ræsting leikskólanna er ekki nægilega góð og hana þarf að bæta. Huga þarf að húsbúnaði bæði fyrir kennara og nemendur t.d. góðir stólar fyrir starfsfólk og endurnýja húsgögn þar sem þau eru úr sér gengin. Sinna þarf viðhaldi leikskólahúsnæðis og lóða vel og reglulega. Væri gott að hafa matsal í öllum leikskólunum þar sem það dregur úr álagi.

Aðrar áhugaverðar hugmyndir:

Auka þarf áherslu á málörvun og læsi

Umræðuhópar lota tvö:

Hvernig metið þið að okkur sem samfélagi gangi að tryggja farsæld barna í Árborg?

Mismunandi skoðanir komu fram, sumir voru á því að þetta gangi ekki nægilega vel vegna skorts á starfsfólki til að sinna stuðningi. Einnig vanti fjármagn til að tryggja raunverulega farsæld. Til framtíðar mun þetta þó koma í veg fyrir slæm mál. Þegar þetta fer að virka í alvöru sjáum við að þetta muni virka. Tilgangurinn með farsældarlögunum er að bæta samskiptin á milli kerfa og lögunum ber að fagna. Það þarf að kynna þetta enn betur.

Með því að tryggja gott leikskólastarf, mæta glöð og tilbúin til starfa alla daga. Mæta hverju barni og hverri fjölskyldu eins og hún er. Vinna með snemmtækan stuðning þegar við á og tryggja svigrúm til þess að hægt sé að framfylgja samþykktum verkferlum.

Það sem farsældarteymið setti fram skiptir miklu máli. Innan leikskólanna skiptir ráðgjafateymið okkur miklu, frábært að hafa aðgang að öllum þessum sérfræðingum.

Þegar búið er að tryggja sama vinnulag gagnvart öllum börnum, þegar eitthvað kemur upp á, sitja allir við sama borð.

- Ráðgjafateymi skólaþjónustunnar gefur góðan aðgang að sérfræðingum - mjög jákvætt
- Snemmtæk íhlutun er sjálfsögð
- Aðkoma talmeinafræðinga inn í leikskólana í ákveðnum lotum mjög jákvæð.
- Mjög jákvætt hvernig farsældarteymið í Árborg stendur á landsvísu

Íþrótt- og æskulýðsstarf er til fyrirmyndar. Erum á góðri leið, þ.e. búið að leggja góðan grunn eða ramma sem mikilvægt er að fylgja eftir. Gætum gert mikið betur – sbr. vetrarfrí grunnskólanna þegar systkini eða kennarabörn mæta samt í leikskólana. Einhverjir sem vilja kannski vinna styttri vinnudaga, svo sem til kl. 14 og að börnin eigi styttri vinnudaga í skólum og leikskólum samhliða því, en hafa þó ekki efni á því. Ánægja með farsældarteymið og stuðning við þau börn sem það þurfa. Farsældarlögin eru ný og reynslan er ekki komin, en vonandi mun þetta ganga betur og stytt biðtíma eftir þjónustu.

Allur metnaður sem við leggjum í starf barnanna er ávallt með velferð barnanna í huga. Það vantar meiri umræðu í samfélaginu um vistun barna sem oft er mjög löng vistun. Það vantar vakningu í samfélaginu um álag, áreiti og andlega líðan sem við leggjum á börnin. Það eru miklar kröfur á að foreldrar séu báðir í 100% starfi og því minnkar samveran oft með börnunum. Eftir leikskóla eru börn oft jafnvel í tómstundum, gæslu í líkamsræktarstöðinni eða í pössun hjá

ömmu og afa. Það þarf að styrkja menntun leikskólakennara/fagaðila því það eru þeir sem standa undir farsæld barnanna.

Hvernig stuðlum við að farsæld barna?

Helstu niðurstöður umræðuhópanna sem kom oft fram sem tengdist farsældinni er að leggja áherslu á að bæta og tryggja reglulegan aðgang að fagfólki til stuðnings leikskólastarfs. Mikið rætt um að hafa sérteymi sérfræðinga fyrir hvern leikskóla. Svo sem talmeinafræðinga, sálfræðinga, félagsráðgjafa o.fl. Auk þess þarf efla upplýsingaflæði til barna og foreldra og að upplýsingarnar séu skýrar. Að fjölskyldur þurfi ekki að ganga á eftir upplýsingum. Einnig mætti efla uppeldisfræðslu til foreldra auk þess að styrkja við símenntun starfsfólks um þætti svo sem þroskafrávik og erfiða hegðun. Einnig var talsvert rætt um að Barnasáttmálinn sé hafður að leiðarljósi í ákvarðanatöku er varða börn og að lögum sé framfylgt.

Hvað telur þú mikilvægast að sett verði í forgang við mótun samþættrar þjónustu í þágu farsældar barna í Árborg?

Mikilvægt er að samskipti allra þeirra sem koma að hverju barni séu góð og ferli sé vel skipulagt og fagaðilar komi að málinu á öllum stigum. Málstjóri haldi vel utan um hvert mál, veiti upplýsingar sem eru mikilvægar fyrir málið og samstarf hans, tengiliðar og foreldra sé gott. Tryggja þarf að tími til þessarar vinnu sé nægur. Snemmtæk íhlutun er mikilvæg og fer af stað um leið og grunur vaknar óháð greiningaferli. Skilgreina þarf stuðningsþarfir vel og fylgja eftir að þeim sé sinnt. Við gerð stuðningsáætlunar þarf að tryggja sameiginlegan skilning allra sem að málinu koma. Góð þróun að talmeinafræðingar komi í leikskólana til ráðgjafar og vinnu með börnum, gott væri að frá fleiri fagaðila inn í samskonar vinnu t.d. iðjuþjálfar. Mikilvægt að auka samstarf og aðgengi að barnavernd og HSu. Mikilvægt er að kynna farsældarlögin vel og hvert ferlið er þegar beiðni er send inn þegar óskað er eftir samþættingu þjónustu. Í grunninn þarf nægan mannafla og verkfæri til að sinna farsæld í þágu barna. Kynna vel fyrir foreldrum hvaða þjónusta stendur til boða í Árborg. Að upplýsingum frá leikskóla er varðar nemandann sé fylgt eftir þegar komið er í grunnskóla. Vangaveltur eru um að það komi ákveðnar stefnu yfirlýsingar frá Farsældarteymi á borð við: "Börn í Árborg eru ekki sett í einveru" / "Leitast er við að öll börn fái einhverja útiveru daglega" o.s.fv.

Einnig hugmynd að allir sem starfa með börnum í leikskólum Árborgar fari á uppeldisnámskeið.

Er hægt að breyta vinnufyrirkomulagi í leikskólum Árborgar?

Í heildina var fólk ekki ánægt með vinnufyrirkomulag Hjallastefnunnar en hægt væri að læra margt af þeim, t.d með því að bæta sveigjanleika hvað varðar vinnutíma og dagskipulag leikskólans. Einnig komu upp umræður um tilhögun leikskóladagsins hvað varðar skólatíma og frístund. Þátttakendur á málþingi komu einnig inn á það að nýta þessa 26 daga sem liggja á bak

við vinnutímastyttingu í sömu lokanir og grunnskólar hafa (jóna-, haust-, vetrar- og dymbilvikufri).

Þátttakendur komu því einnig á framfæri að ósanngjarnt væri að geta ekki unnið í hlutastarfi eins og hvernig vinnufyrirkomulag Hjallastefnunnar er byggt upp. Spurningar um þau börn sem eiga rétt á stuðningsaðila samkvæmt mati hvernig því væri háttað. Hvernig vinnutilhögun snemmtækrar íhlutunar kæmi fram í þeirra starfi. Ekki væri sanngjarnt að leggja sömu kröfur á leikskólakennara og aðra starfsmenn.

Umræður hvort að hægt væri að vera með starfsmannaleigur að norskri fyrirmynd. Að óábyrgt sé að starfsmaður sé einn með hóp af börnum í langan tíma. Síðast en ekki síst kom það fram að ekki er vilji til að taka vinnuna sína með sér heim, í formi þess að taka t.d foreldraviðtöl um helgar.

Hvernig getur samfélagið tryggt gæði fyrir nemendur í leikskólakennaranámi?

Upplifun starfsfólks og kennara á því að Árborg sé að gera mjög vel við þá kjósa að vera í námi meðfram vinnu. Oft megi samt sem áður bæta ýmisslegt. Þar má m.a nefna aukin sveigjanleika, að fá aukið stöðugildi í hús þegar margir eru í námi, samræmingu á milli skólastiga, hækka laun leikskólakennara sem hvatningu fyrir nám, jákvætt og hvetjandi viðhorf gagnvart nemum, gefa nemum kost á því að vera á launum í vettvangsnámi, innilotum, verkefnaálagi og prófatíð. Umræður um hvort við séum að gera lítið úr náminu og vinnunni okkar með að taka að sér að fara í 100% nám, meðfram 100% starfi.

Það er kannski ábyrgð samfélagsins að gera leikskólakennaranemum og þeim sem hafa áhuga á því að vinna sem slíkir hátt undir höfði og gæta þess að umræðan verði ekki neikvæð í þeirra garð. Það hefur sýnt sig síðustu tvö ár að leikskólakennarar eru nauðsynlegir fyrir samfélagið þannig að það gangi sinn vana gang og að atvinnulífið fúnkeri en á sama tíma er það alltaf talað niður og ekki þótt merkielt eða mikilvægt.

Er leiknum gert hátt undir höfði í leikskólum Árborgar? Og þá hvernig?

Að leiknum sé sinnt fari mikið til eftir leikskólum, starfsfólki, dagskipulagi, rými, menntunarstigi starfsmanna. Að þörf sé á meiri fræðslu um frjálsa leikinn og tilgang hans. Leikurinn á í hættu að verða útundan þegar skipulagt hópastarf verður of plássfrekt.

Hvaða samfélagslegu áhrif hefur menntun leikskólakennara?

Fleiri menntaðir leikskólakennarar hafa jákvæð áhrif á ímynd kennarastarfsins og hversu mikilvægt starf fer fram inn á leikskólum. Jákvætt að margir vinni á leikskólum samhliða námi en mikill fjöldi leikskólakennaranema á hverjum leikskóla getur verið óheppilegt þegar það eru margir leikskólakennaranemendur í lotum/tímum á sama tíma. Hefur óþægileg áhrif á starf leikskólanna, og skapar mönnunarvanda. Fjölgun fagmenntaðra starfsmanna hefur jákvæð áhrif á sýnileika starfsins. Auk þess verður jákvæð áhrif fagleg leikskólastarfs á þroskamöguleika barna. Þekking leikskólakennara á þroska og leik barna skiptir miklu máli og getur talist verasnemmtæk íhlutun. Hún tryggir að unnið sé eftir lögum og reglum um leikskóla sem aftur felur í sér forvörn og snemmtæka íhlutun. Einnig skilar faglegt starf sér í betri menntun á fyrsta

skólastingin. Gæði á skólastarfinu. Ýtir undir faglegt starf sem leiðir af sér betra faglegt námsumhverfi.

Fyrirbyggjandi og sparnaður framtíðar. Það eru leikskólakennarar sem byggja grunnin fyrir framtíð barna.

Byggir betra samfélag, álag minnkar í starfsmannahópnum sem hefur snjóbolta áhrif á veikindi og manneklu. Börnum líður betur.

Hvernig getum við eft samstarf ólíkra aðila við menntun leikskólakennaranema?

Samtal og samvinna allra sem koma að borðinu. Við erum með ólíka sýn og þarfir og þurfum að finna farsæla lausn sem hentar öllum.

Það þarf að ráða inn starfsfólk og taka m.a. tillit til fjarveru leikskólakennara sem eru í námi. Efla þarf samtalið milli háskólasamfélagsins, leikskólans og stjórnsýslunnar, t.a.m. að hafa fyrirfram skilgreinda tíma sem nemar hafa til umráða í einskonar vinnuafslátt. Auk þess að nemar hafi heimild til að fara frá vinnu þegar háskólinn kallar þá inn en sú heimild nær ekki yfir nemana sem sinna sjálfsnámi, þetta getur þó verið öfugt. Þessu verði breytt á þann hátt að í samningi verði skilgreindur tímafjöldi serm er áætlaður í slík verkefni, sbr. Garðabær. Einnig mætti athuga hvort undirbúningstímar gætu nýst að hluta til fyrir þetta verkefni. Við þurfum að hafa breiðan hóp af fagfólki sem vinnur saman og nýtir þekkingu hvers annars.

Fær leikurinn nægt rými í dagskipulagi leikskólanna? Ef ekki, hvernig er hægt að bæta úr því?

Það er misjafnt milli leikskóla hversu mikið rými frjáls leikur fær. Hægt að bæta úr því með því ræða leikinn inn á hverri deild fyrir sig, leikskólum, við börnin og jafnvel foreldra.

Útivist er mikilvægur þáttur á leikskólunum hér og meirihluti útivistar er í raun frjáls leikur. Frasin "frjáls leikur" er ekki sýnilegur á dagskipulagi en margt inni í skipulaginu er í eðli sínu frjáls leikur. Þegar skipulagt starf dettur niður þá er hægt að nýta tækifærið og taka skref til baka og skoða hvað við erum að kenna þeim í gegnum leikinn. Til að mynda er heilmikil málörvun sem getur fram í gegnum leik. Grunnatriði hjá starfsfólki er að vera til staðar, bæði andlega og líkamlega, þegar börn eru að leika sér og við önnur börn. Dagskipulag getur stundum verið hamlandi, ef það er góður og mikill leikur í gangi er mikilvægt að stoppa ekki leikinn til þess að skipta yfir í næsta lið dagskránnar. Hafa þar meiri sveigjanleika í starfinu. Leikur fær hugsanlega ekki nægjanlega mikinn tíma og rými og almenna virðingu í leikskólum. Mikilvægt er að vera vakandi yfir þessu og ígrunda starf leikskólans. Að það sé ekki verið að ofhlaða stundatöflur og gera óraunhæf markmið. Leikskólakennurum líður oft þannig að þeir þurfi að sýna einhverskonar afurð af námi og starfi. Talsvert var rætt um rýmisþarfir inn á leikskólunum fyrir frjálsan óheftan leik. Ekki allir leikskólarnir sitja þar við sama borð.

Hvaða leikgerðir eru mest áberandi á ykkar vinnustað og í hverjum takið þið helst þátt?

Leikgerðir eru mismunandi milli deilda, aldurs barna og kyni. Á yngri deildum eru byggingaleikir algengari en á eldri deilum er mikið um hlutverkaleiki og ærslaleiki. Leikskólastarfsfólk tekur mestan þátt í sjálfsprottnum leik og kennarastýrðum leik. Leikurinn verður betri eftir því sem barnahóparni eru minni t.d. ef helmingur barnanna er úti og hinn helmingurinn inni og þeim jafnvel skipt í minni hópa í hlutverkaleiki, byggingarleiki, ærslaleiki, regluleiki og sjálfsprottna

leiki. Með þessu er hægt að veita hverju barni meiri athygli og aðstoð í leiknum. Þátttaka kennara virðist helst vera í hlutverkaleik inni og í ærslaleik úti og svo í regluleikjum. Það kemur fram að kennarar séu jafnvel að stjórna leiknum meira en þeir haldi. Jafnvel er stýrðara val á yngri deildum en eldri deildum. Misjafnt er á milli leikskóla hvernig aðgengi er í efnivið, í sumum leikskólum mega börnin sjálf velja efnivið í flestum stundum dagsins meðan annars staðar eru kennarar stundum að stýra efniviðnum sem í boði er og gefa val um nokkra hluti til að leika með en það er þó í minni hluta. Það kemur fram að erindið um leikinn hafi verið skemmtilegt og minnt á að stundum er verið að stoppa leiki sem ekki endilega þarf að stoppa.

Er leiknum gert hátt undir höfði í leikskólum Árborgar? Og þá hvernig?

Það virðist vera mjög misjafnt milli leikskóla hversu mikið rými frjálsi leikurinn fær, allt eftir starfsfólki, dagsskipulagi, rými og menntunarstigi starfsmanna. Mikilvægt er að upplýsa bæði starfsfólk leikskóla og foreldra um mikilvægi frjáls leiks, m.a. með fræðslu. Leikurinn á í hættu á að verða útundan þegar skipulagt starf og tilbúið námsefni verður of plássfrekt. Gott væri ef leikskólar skoði reglulega hjá sér skipulagið með tilliti til leiksins. Leikurinn er námsleið barna. Tillaga kom um að hafa leiðsagnarkennara á leikskólum sem leiðbeina nýju starfsfólki sem ekki hefur sömu þekkingu á leiknum og leikskólakennarar. Mikilvægt að eyðileggja ekki leikinn út af einhverjum fyrirfram ákveðnum reglum. Lesa í aðstæður, athuga fyrst og finna svo lausnir.

Notið þið hugtakið „frjáls leikur“ þegar þið talið um leik barna? Hvað eigið þið þá við með frjálsum leik?

Oft notað yfir sjálfsprottinn leik barna. Það mætti vera mikið meiri fræðsla fyrir starfsfólk um frjálsa leikinn og um leik barna sem námsleið. Hugtakið frjáls leikur er einnig notað þegar börnin velja sér sjálf efnivið og skapa leik úr honum.

Það má velta því fyrir sér hvort leikurinn sé í raun og veru frjáls þegar börnin leika sér inni. Þar er umhverfið og efniviðurinn oft fyrirfram ákveðinn af kennurum. Það er meiri frjáls leikur úti. Val, hringekja og stöðvavinna er stýrð að hluta, einhver ákveðinn rammi sem kennarinn setur en börnin fá frelsi innan rammans. En það er þá í raun ekki alveg frjáls leikur því hann er ekki sjálfsprottinn hjá börnunum.

Það má samt gera meira af því að nota þetta orð og vera þannig fyrirmyndir fyrir allt starfsfólk leikskólans sem og foreldra og aðra hlutaðeiganda.

Umræða um að of mikið skipulag hafi áhrif á leikinn, sem truflar frjálsa leikinn þannig að tíminn verður of knappur fyrir börnin, þau ná varla í flæði á þessum tíma sem gefst. Ástæðan gæti verið næsta verkefni er að byrja, önnur verkefni kalla, matartímar. Stýrður leikur, verkefnavinna, söng- og sögustundir.

Hvernig takið þið þátt í leik með börnum?

Helst í útileikjum. Tökum þátt þegar börnin þurfa aðstoð eða leita til okkar og aðstoða þau við að koma sér af stað í leikinn og vera til staðar. Erum til staðar fyrir þau, setjumst á gólfíð hjá þeim og erum sýnileg en stýrum ekki leiknum. Hjálpa þeim börnum sem eiga erfitt í leik og

veitum þeim stuðning. Aðstoða við að viðhalda leik og byrja að leika, dýpka leikinn og grípa inn í þegar þörf er á t.d. þegar börnin ráða ekki við að leysa vandamál sjálf sem upp koma. Ekki vera að gera eitthvað annað um leið nema mesta lagi með skrifblokk og blýant og rita niður hvað sé að gerast. Þannig beitum við virkri hlustun. Spila við börnin, vera til staðar og leiðbeina. Koma í veg fyrir „að þurfa að slökkva elda“, slökkva bálið áður en það hefst. Taka leikinn á hærra plan, gera leikin áhugaverðari og þannig að fleiri vilji taka þátt. Notaðu áhuga barnanna sem kveikju

Hversu langan samfelldan tíma fá börnin til leiks í ykkar leikskóla?

Misjafnt eftir umræðu hópum. Svör voru allt frá hálf tíma upp í þrjá og hálfan tíma. Oftast er samt um eina til tvær klukkustundir mest í samfelldum leik á milli skipulegs starfs annarra fastra dagskrárliða. Horfa þarf samt til aldurs. Eldri börn þurfa yfirleitt lengri tími í óheftan samfelldan frjálsan leik.

Áhugaverðir punktar:

Ráðgjafateymi jákvætt - aðgangur að sérfræðingum

Snemmtæk íhlutun

Aukin aðkoma talmeinafræðinga inn í skólana jákvæð

Kerfin þurfa að tala betur saman

Jafna stöðu til íþróttar, tómstunda og skóla, upplýsingar og aðgengi þarf að vera skýrt

Samvinna allra mikilvægust

Þarf að kynna nýju farsældarlögin

Gætum gert betur - samræma frí leik og grunn

Traust milli heimilis og skóla

Ekki bíða með að senda beiðnir - láta börnin njóta vafans

Styrkja menntun - nýta mannauðinn

Upplýsingagjöf mjög mikilvæg

Auðvelt aðgengi fyrir foreldra

Mikilvægt að tryggja að allt starfsfólk leikskóla fái skyndihjálparnámskeið á 1-2 ára fresti.

mættu vera meiri fríðindi fyrir leikskólastarfsfólk

forgangur fyrir börn leikskólakennara

afslátt af skólagjöldum.

afsláttur í ræktina og sund.

Umræðuhópar loka þrjú:

Að þetta málþing verði til þess að eitthvað verði gert til að styrkja leikskólastigið.

Fyrsta spurning í þriðju umræðu á málþingi var um hver væru næstu skref í vinnu um málefni leikskóla í Árborg. Þar kom fram að meiri þörf væri á skilningi á leikskólastarfinu og mikilvægi menntunnar á því skólastigi.

Einnig voru allir þeir sem tóku þátt í umræðum sammála um það að samræma starfsaðstæður á milli leik- og grunnskóla til að minnka flótta leikskólakennara yfir í grunnskóla. Má þar nefna; jólafrí, páskafrí, haustfrí, vetrarfrí. Kennarar og starfsmenn leikskóla kalla einnig eftir að ákveðið sé fyrirfram hversu margir dagar séu áætlaðir í símenntun starfsmanna.

Einnig þarf að skoða hvern leikskóla út af fyrir sig og nauðsynlegt að vera í samráði við leikskóla þegar breytingar eru fyrirhugaðar. Mismunandi starfsumhverfi þeirra, hvort að það sé starfsmannahópurinn, húsnæði og/eða barnahópurinn. Álagið sé mikið og nauðsynlegt sé að skoða þann þátt.

Miklar umræður sköpuðust um vinnutímastyttingu og tilhögun hennar (safna henni upp, hvort að nemar þurfi að nýta styttingu í skólann...) Vinnutímastyttingin er að valda óþarfa álagi þar sem hún má ekki kosta neitt og ekki skerða þjónustu. Kennarar og starfsmenn leikskóla vilja hafa rödd og að það sé hlustað á þá.

Mikilvægt er að leikskólinn sé eftirsóknarverður vinnustaður þar sem gaman er að stunda leik og starf. Umræður voru um að stytta leikskóladaginn og komu allskona útfærslur á því, hvort sem það var styttri viðvera, ákveðin tími sem er gjaldfrjáls, dýr vistun í lok dags... Einnig er verið að kalla eftir að nýliðar í leikskólum fái nýliðabjálfun og að það sé nauðsynlegt að fá svigrúm til að sinna því.

Umræður voru um starfsþróunarverkefni sem leikskólar gætu viljað hrinda í framkvæmd og voru þær mismunandi. Ákveðinn hópur fannst mikilvægt að „ná andanum“ eftir erfiða covid tíma á meðan aðrir vilja taka þátt í starfsþróunarverkefnum. Verkefnum eins og að skoða starfsumhverfi leikskóla í Árborg, skoða mannauðinn okkar, aðstæður, starfsumhverfi, leikinn, barngildi, örfyrirlestra, efla samband milli skóla, auka vellíðan starfsmanna og barna, frjálsari dagskrá, auka útivist, menningarverkefni, mat barna á leikskólastarfinu, skoða starfsmannaveltu, breyta fyrirkomulagi leikskólanna, réttindi barna og barnvænt samfélag, koma á aðlögunarkerfi (yngri börn=styttri viðvera).

Þriðja spurningin fjallaði um hvað frambjóðendur ættu að leggja áherslu á í leikskólamálum í aðdraganda næstu sveitarstjórnarkosninganna. Margar voru hugmyndirnar hvort sem þær eru framkvæmanlegar eða ekki. Hugmyndir eins og að fá framboðendur í heimsókn í leikskólanna til að kynna sér starfið, að leikskólar þurfi að vera samkeppnishæfir við grunnskólanna, bjóða starfsfólki álagsgreiðslur eða auka frídaga fyrir góða mætingu í vinnu, hlusta á fagfólkið og að fá meiri stuðning frá bæjarstjórn þegar verið er að ræða leikskólamál (t.d á samfélagsmiðlum). Að nauðsynlegt sé að endurskoða fjölda barna inn á deild og gera ráð fyrir rými fyrir starfsfólk. Þar komu einnig margoft fram að hugmyndir um gjaldfrjálsan leikskóla, bætt starfsumhverfi, hvort það borgi sig að hafa leikskóla opna allt sumarið, hvernig starfsmenn leikskóla upplifi sumarfríð sitt, skoðanakannanir hvað varðar sumarfrí þurfa líka að vera gerðar hjá starfsfólki ekki bara hjá foreldrum, í einum hóp kom fram að lengja sumarfrí leikskólanna (um viku). Fjölga leikskólum og leikskólaplássum og að það sé þörf fyrir ungarnaleikskóla. Starfsmannabörn og forgangur, umbun í formi fríðinda á borð við bókasafns- og/eða sundkort. Nauðsynlegt sé að fá fjármagn til að styttingar vinnuvikunnar, í viðhald leikskólanna, húsbúnað og endurnýjunnar. Að það sé samstæða innan pólitíkinar að gera leikskólanna að ákjósanlegum vettvangi fyrir alla þá leikskólanna sem starfa á öðrum vettvangi.

Síðasta spurningin var um hvort einhverjar grundvallarbreytingar þurfi að eiga sér stað í þessum málaflokki. Þar kom fram að það þurfi að kynna starfið betur út á svið svo það eigi sér stað

viðhorfsbreyting. Viðhorf til barna þarf að breytast, vinnutími leikskólabarna er oft lengri en fullorðinna. Viðhorfsbreyting í samfélaginu er mikilvæg, að það sé lítið á starfsfólk leikskólanna sem alvöru "framlínustarfsfólk" sem menntar börnin en er ekki bara mikilvæg pössun fyrir foreldra. Rödd kom hvort starfsfólk leikskólanna væru einungis framvarðasveit á hættutímum, af hverju ekki alltaf. Leikskólinn er fyrir börn en að hafa það í huga að hann er einnig vinnustaður. Því ánægðari starfsmenn því ánægðari börn. Því skiptir starfsumhverfi miklu máli. Umræður um sumarfrí og seinkun á aðlögun þegar lokað er einungi í fjórar vikur. Kafa þarf ofaní mönnunarvanda leikskólans og hvort sé verið að nota þau tæki sem eru til eins og Bradfordkvarðann. Bæta þarf við fleiri starfsmönnum og fækka barngildum inná deildum. Að starfsmannabörn fái forgangi í leikskóla og allar stærri ákvarðanir séu teknar í samráði við leikskólana. Gera stefnuyfirlýsingu um hvað leikskólar á Árborg stand fyrir. Hún sé unnin af fagfólki og til 10 ára.